

ירמיהו פרק כח

מבוא

פרק כח עוסק באמצע ימי צדקיהו - בשנה החמישית למלכותו. בפרק מוצג עימות בין ירמיהו, המביא את דבר ה' שיש להיכנע לעול מלך בבל, לבין חנניה בן עזור, המנבא גם הוא בשם ה' - נבואת נחמה על כך שעול בבל יישבר בעוד שנתיים. הפרק מתאר את תגובותיו השונות של ירמיהו לנבואת חנניה.

שאלות מכוונות למידה

א. מה הייתה נבואתו של חנניה בן עזור?

ב. כיצד הגיב ירמיהו למשמע דבריו? מדוע בחר להגיב כך?

ג. כיצד יכול העם להכריע למי להאמין?

ד. כיצד הוכרע העימות בין חנניה לירמיהו?

נבואת חנניה בן עזור

ירמיהו פרק כח

(א) וַיְהִי בַשָּׁנָה הַהִיא בְּרֵאשִׁית מַמְלַכַת צְדָקְיָה מֶלֶךְ יְהוּדָה בַּשָּׁנָה הָרְבַעִית בְּחֹדֶשׁ הַחֲמִישִׁי

אָמַר אֵלַי חֲנַנְיָה בֶן עֲזוּר הַנְּבִיא אֲשֶׁר מִגְּבֹעוֹן בְּבֵית ה' לְעֵינַי הַכְּהֻנִּים וְכָל הָעָם לֵאמֹר:

(ב) כֹּה אָמַר ה' צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר שְׁבַרְתִּי אֶת עַל מֶלֶךְ בָּבֶל:

(ג) בְּעוֹד שְׁנָתַיִם יָמִים אֲנִי מְשִׁיב אֶל הַמְּקוֹם הַזֶּה

אֶת כָּל כְּלֵי בַיִת ה' אֲשֶׁר לָקַח נְבוּכַדְנֶאצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל מִן הַמְּקוֹם הַזֶּה וַיָּבִיאוּם בָּבֶל:

(ד) וְאֵת יְכַנְיָה בֶן יְהוֹזָקִים מֶלֶךְ יְהוּדָה וְאֵת כָּל גְּלוֹת יְהוּדָה הַבָּאִים בְּבִלְהָ אֲנִי מְשִׁיב אֶל הַמְּקוֹם הַזֶּה

נְאֻם ה' כִּי אֲשַׁבֵּר אֶת עַל מֶלֶךְ בָּבֶל:

פרק כח הוא המשכו של פרק כז. בפרק כז ירמיהו ניבא נגד כל נביאי השקר אשר תמכו ביציאה למרד נגד בבל. ירמיהו פנה לעמים, לצדקיהו, לכהנים ולעם ואמר להם - שלא יקשיבו לדברי נביאי השקר "כִּי שִׁקֵּר הֵם נְבִאִים לְכֶם" (כז, יד). כדי לחזק את נבואתו, הוא שם על עצמו באופן סמלי מוסרות ומוטות ובכך הביע את עמדתו הברורה והנחרצת, שעל עם ישראל ועל שאר עמי האזור להשתעבד למלך בבל ולא למרוד בו. בפרק כח אנו שומעים על עימות המתרחש בבית ה' לעיני הכהנים וכל העם בין שני נביאים - ירמיהו בן חלקיהו וחנניה בן עזור. העימות הוא סביב השאלה: מה צופן העתיד בעניין השליטה האימפריאלית של מלכות בבל על עמי האזור?

כיצד יכריע העם למי משני הדוברים יש להאמין?

כיצד ידעו השומעים מי הוא נביא אמת המדבר בשם ה'?

1. קרא את פסוקים א-ד, וענה:

א. לפי נבואת חנניה בן עזור מה יקרה בעתיד (פרט שלושה דברים עיקריים)?

ב. האם חנניה בן עזור מציע למרוד במלך בבל?

הרטוריקה¹ של חנניה בן עזור

2. חנניה בו עזור משתמש בצורה מרשימה ברטוריקה, כדי לשכנע את הכוהנים והעם בצדקת דבריו. מה הם הכלים הרטוריים שבהם הוא משתמש?
 (1) חנניה בונה את נאומו במבנה כיאסטי מרשים שתכליתו להעביר לצבור שומעיו מסר ברור:

(2) הנאום פותח בהצהרה דרמטית: "שברתי את על מלך בבל". בבשורה משמחת זו פותח חנניה את דבריו ומרכז סביבו את כל קהל השומעים.
 (3) המסר המרכזי שבמשפט הפותח מציג את נפילתו של מלך בבל כדבר שכבר קרה. "שברתי". לא "ביום שהוא אשבור..."
 (4) שבירת עול מלך בבל היא גם המשפט הסוגר את הנבואה: "כי אשבר את על מלך בבל". כך מוצב המסר המרכזי של הנבואה בפתחה ובסיום הדברים.
 (5) חנניה נוקב בזמן המדויק שבו תתגשם הנבואה: "בעוד שנתים ימים". נקיטת זמן מדויק להתגשמות הנבואה היא תופעה יוצאת דופן אצל נביאי השקר. ציון הזמן מהווה אמצעי קל לבחינת מהימנות הנביא, ולכן סביר שנביאי שקר יעדיפו להימנע מכך, כדי שדבריהם לא יתבדו במועד מוגדר. אך דווקא נקיטת זמן מדויק יוצרת תחושה של ביטחון בוודאות המסר.
 (6) פעמיים חנניה מדבר על מה שגלה לבבל "ויביאם בבל" ו-"הבאים בבלה" - הכלים והגולים. אך כנגד בואם לבבל מצטט חנניה פעמיים את דבר ה' "אני משיב". בכך נותן חנניה תחושה של שמחה לקראת שובם הקרוב של הגולים.
 (7) בגוף הנאום מפרט חנניה בהרחבה את כל הצפויים לשוב מן הגלות (כלי בית ה', יכניה, הגולים מיהודה). במרכזו של הנאום מציב חנניה את שובו של המלך יכניה (יהויכין) שהיה בוודאי מושא געגועי העם.

3. במה הנבואה של חנניה בן עזור בפרק כח, סותרת את נבואת ירמיהו בפרק כז?

¹ רטוריקה היא אמנות השכנוע באמצעות השפה. אמנות זו מתארת את האמצעים בהם יכול אדם להשתמש כדי להעביר רעיון מסוים בדרך המתאימה ביותר לשכנוע את בן שיחו.

תגובת ירמיהו לנבואת חנניה

ירמיהו פרק כח

(ה) וַיֹּאמֶר יְרֵמְיָהּ הַנְּבִיא אֶל חֲנַנְיָה הַנְּבִיא לְעֵינָיו הַכֹּהֲנִים וּלְעֵינָיו כָּל הָעָם הָעֹמְדִים בְּבַיִת ה' :
(ו) וַיֹּאמֶר יְרֵמְיָהּ הַנְּבִיא אִמּוֹ, כִּן יַעֲשֶׂה ה',

יָקָם ה' אֶת דְּבָרָיִךְ אֲשֶׁר נִבְאָתָה לְהָשִׁיב כְּלֵי בַיִת ה' וְכָל הַגּוֹלָה מִבָּבֶל אֶל הַמָּקוֹם הַזֶּה :

(ז) אַךְ שְׁמַע נָא הַדְּבָר הַזֶּה אֲשֶׁר אֲנִי דֹבֵר בְּאָזְנֶיךָ וּבְאָזְנֵי כָל הָעָם :

(ח) הַנְּבִיאִים אֲשֶׁר הָיוּ לְפָנַי וּלְפָנֶיךָ מִן הָעוֹלָם וַיִּנְבְּאוּ אֶל אַרְצוֹת רַבּוֹת וְעַל מַמְלָכוֹת גְּדוֹלוֹת לְמַלְחָמָה וּלְרָעָה וּלְדָבָר :

(ט) הַנְּבִיא אֲשֶׁר יִנְבֵּא לְשָׁלוֹם בְּבֵא דְבַר הַנְּבִיא יִנְדַע הַנְּבִיא אֲשֶׁר שָׁלַח ה' בְּאָמֹת :

4. עיין בפסוקים ה-ו, וענה:

א. כתוב **בלשונך**, כיצד הגיב ירמיהו לנבואה של חנניה בו עזור?

ב. מה **מפתיע** בתגובה של ירמיהו, כיצד היינו מצפים שהוא יגיב, ומדוע?

ר"י קרא, ירמיהו כח, ו אמן כן יעשה ה', יקם את דבריך... - פתרונו: מי ייתן ה' ויהיו דבריך מתקיימין אשר ניבאת להשיב כלי בית ה' ואת יכניה מלך יהודה ואת גלות יהודה אל המקום הזה, ונבואתי בטילה, שניבאתי על כל הכלים הנותרים בבית ה' ובית מלך יהודה וירושלים "בבלה יובאו ושמה יהיו עד יום פוקדי אותם..."	עמוס חכם, המאבק בין נביאי האמת לנביאי השקר² בהתחלה הוא נראה כמטיל ספק בדבר ואומר: "אמן, כן יעשה ה'". הוא רוצה שיהיה כך, אבל איננו בטוח שיהיה כך, ועובר זמן עד שהוא מקבל נבואה שמבררת לו כי באמת נבואת חנניה הייתה נבואת שקר. יש מפרשים המתפלאים על זה. אבל סבורני שצריך להשלים עם העובדה שכך הוא: יש לפעמים שנביא מתנבא נבואה ואין אנו בטוחים אם היא נבואת שקר או נבואת אמת. אפילו ירמיהו צריך לקבל חזון מיוחד שיגלה לו שהיא נבואת אמת.

5. כיצד ניתן להסביר את התגובה המפתיעה של ירמיהו לנבואת חנניה? ענה לפי **אחד** הפירושים שלעיל.

הקושי לזהות האם חנניה בן עזור הוא נביא אמת או נביא שקר

6. בשלב הזה הכוהנים העם (וגם אנחנו הקוראים) מתקשים לדעת האם מדובר בנביא אמת או בנביא שקר.

הבא **חמישה** נימוקים מדוע נבואתו של חנניה בן עזור נשמעת להם כנבואת אמת.

² מתוך הספר עיונים בספר ירמיהו, הוצאת משרד הביטחון.

ירמיהו פרק כח

- (א) וַיְהִי בַשָּׁנָה הַהִיא בְּרֵאשִׁית מַמְלַכֶת צְדָקְיָה מֶלֶךְ יְהוּדָה בַשָּׁנָה הַרְבַּעִית בַּחֹדֶשׁ הַחֲמִישִׁי
 אָמַר אֵלַי חֲנַנְיָה בֶן עֲזַיָּה הַנְּבִיא אֲשֶׁר מִגְּבֻעוֹן בְּבֵית ה' לְעִינַי הַכְּהֻנִים וְכָל הָעָם לֵאמֹר:
 (ב) כֹּה אָמַר ה' צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר שְׁבַרְתִּי אֶת עַל מֶלֶךְ בָּבֶל:
 (ג) בְּעוֹד שְׁנָתַיִם יָמִים אֲנִי מוֹשִׁיב אֶל הַמְּקוֹם הַזֶּה
 אֶת כָּל כְּלֵי בַיִת ה' אֲשֶׁר לָקַח נְבוּכַדְנֶאֶצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל מִן הַמְּקוֹם הַזֶּה וַיָּבִיאֵם בָּבֶל:
 (ד) וְאֵת יְכַנְיָה בֶן יְהוֹזָקִים מֶלֶךְ יְהוּדָה וְאֶת כָּל גְּלוֹת יְהוּדָה הַבָּאִים בָּבֶלָה אֲנִי מוֹשִׁיב אֶל הַמְּקוֹם הַזֶּה
 נְאֻם ה' כִּי אֲשַׁבֵּר אֶת עַל מֶלֶךְ בָּבֶל:
 (ה) וַיֹּאמֶר יְרֵמְיָה הַנְּבִיא אֶל חֲנַנְיָה הַנְּבִיא לְעִינַי הַכְּהֻנִים וּלְעִינַי כָּל הָעָם הַעֹמְדִים בְּבֵית ה':
 (ו) וַיֹּאמֶר יְרֵמְיָה הַנְּבִיא אֲמֹן, כֹּן יַעֲשֶׂה ה',
 יָקָם ה' אֶת דְּבַרְיָךְ אֲשֶׁר נִבְאָתָה לְהָשִׁיב כְּלֵי בַיִת ה' וְכָל הַגּוּלָה מִבָּבֶל אֶל הַמְּקוֹם הַזֶּה:
 (ז) אַךְ שְׁמַע נָא הַדְּבָר הַזֶּה אֲשֶׁר אֲנֹכִי דֹבֵר בְּאָזְנֶיךָ וּבְאָזְנֵי כָל הָעָם:
 (ח) הַנְּבִיאִים אֲשֶׁר הָיוּ לִפְנֵי וּלְפָנֶיךָ מִן הָעוֹלָם וַיִּנְבְּאוּ אֶל אֲרָצוֹת רַבּוֹת וְעַל מַמְלָכוֹת גְּדוֹלוֹת לְמַלְחָמָה וּלְרָעָה וּלְדָבָר:
 (ט) הַנְּבִיא אֲשֶׁר יִנְבֵּא לְשָׁלוֹם בְּבֵא דְבַר הַנְּבִיא יִנְדַע הַנְּבִיא אֲשֶׁר שָׁלַח ה' בְּאֶמְתָּה:
 (י) וַיִּקַּח חֲנַנְיָה הַנְּבִיא אֶת הַמוֹטָה מֵעַל צִוָּאר יְרֵמְיָה הַנְּבִיא וַיִּשְׁבְּרָהּ:
 (יא) וַיֹּאמֶר חֲנַנְיָה לְעִינַי כָּל הָעָם לֵאמֹר כֹּה אָמַר ה' כִּכָּה אֲשַׁבֵּר אֶת עַל נְבֻכַדְנֶאֶצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל
 בְּעוֹד שְׁנָתַיִם יָמִים מֵעַל צִוָּאר כָּל הַגּוֹיִם וַיִּלְךְ יְרֵמְיָה הַנְּבִיא לְדַרְכּוֹ: פ
 (יב) וַיְהִי דְבַר ה' אֶל יְרֵמְיָה אַחֲרֵי שְׁבוֹר חֲנַנְיָה הַנְּבִיא אֶת הַמוֹטָה מֵעַל צִוָּאר יְרֵמְיָה הַנְּבִיא לֵאמֹר:
 (יג) הַלֹּדֶךְ וְאֶמְרָתְךָ אֶל חֲנַנְיָה לֵאמֹר כֹּה אָמַר ה' מוֹטוֹת עֵץ שְׁבַרְתָּ וְעִשִׂיתָ תַּחְתֵּיהֶן מוֹטוֹת בְּרָזָל:
 (יד) כִּי כֹה אָמַר ה' צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
 עַל בְּרָזָל נִתְּתִי עַל צִוָּאר כָּל הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה לְעַבְדָּ אֶת נְבֻכַדְנֶאֶצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל וְעַבְדָּהוּ וְגַם אֶת חַיֵּי הַשָּׂדֶה נִתְּתִי לוֹ:
 (טו) וַיֹּאמֶר יְרֵמְיָה הַנְּבִיא אֶל חֲנַנְיָה הַנְּבִיא שְׁמַע נָא חֲנַנְיָה לֹא שָׁלַחְךָ ה' וְאֶתְּהָ הַבְּטַחְתָּ אֶת הָעָם הַזֶּה עַל שִׁקְרָה:
 (טז) לָכֵן כֹּה אָמַר ה' הִנְנִי מוֹשִׁלְחֶךָ מֵעַל פְּנֵי הָאָדָמָה הַשָּׂנֵה אֶתְּהָ מֵת כִּי סָרָה דְּבַרְתָּ אֶל ה':
 (יז) וַיָּמָת חֲנַנְיָה הַנְּבִיא בַשָּׁנָה הַהִיא בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי:

7. המילה המנחה בפרק כח היא "נביא", היא מופיעה **תשע עשרה פעם**. עיין בכל הפרק, וענה:
 א. סמן במרקר ירוק, כל מקום שהמילה "נביא" היא שם תואר לירמיהו (צמודה לשם ירמיהו).
 ב. סמן במרקר צהוב, כל מקום שהמילה "נביא" היא שם תואר לחנייה בן עזור (צמודה לשם חנניה)
 ג. סמן במרקר כחול, כל מקום שהשם "נביא" או הפועל "נביא" מופיע בהקשר כללי.
 ד. כמה פעמים היא מתייחסת לירמיהו, כמה פעמים היא מתייחסת לחנייה, וכמה פעמים היא מופיעה בהקשר אחר?
 ה. מה ניתן להסיק מהנתונים שנחשפו משאלות א-ד? (שתי מסקנות)

האבחנה בין נביא שקר לנביא אמת

אחרי חורבן בית המקדש, התברר שירמיהו היה נביא אמת - שהרי נבואותיו התגשמו, ואילו חנניה בן עזור היה נביא שקר - שהרי נבואותיו הטובות לא התקיימו. אבל מבחינת העם שחי לפני החורבן, ושנכח בעימות בין ירמיהו לבין חנניה בן עזור, לא היה ברור לו מי מהם הוא נביא אמת ומי נביא שקר. הפרק עצמו מכנה כל אחד מהם שש פעמים בכינוי "נביא". הכינויים השווים הללו מדגישים את הדילמה שעמדה בפני העם, כיצד ניתן לדעת בוודאות מי מביניהם באמת אומר את דבר ה'?! מציאותם של שני נביאים הטוענים שהם מדברים בשם ה' מעוררת את השאלה כיצד יכול העם להבחין מי הוא נביא האמת ומי נביא השקר. כבר חומש דברים מתמודד עם השאלה הזו:

דברים פרק יח

(כ) אִךְ הַנְּבִיא אֲשֶׁר יִזִּיד לְדַבֵּר דְּבָר בְּשֵׁמִי אֶת אֲשֶׁר לֹא צִוִּיתִיו לְדַבֵּר וְאֲשֶׁר יְדַבֵּר בְּשֵׁם אֱלֹהִים אֲחֵרִים וַיִּמַּת הַנְּבִיא הַהוּא :
 (כא) וְכִי תֹאמַר בְּלִבְבְּךָ אֵיכָה גִּדַע אֶת הַדְּבָר אֲשֶׁר לֹא דִבְרוּ ה' :
 (כב) אֲשֶׁר יְדַבֵּר הַנְּבִיא בְּשֵׁם ה' וְלֹא יִהְיֶה הַדְּבָר וְלֹא יָבֵא הוּא הַדְּבָר אֲשֶׁר לֹא דִבְרוּ ה' בְּזֶדוֹן דִּבְרוּ הַנְּבִיא לֹא תִגּוֹר מִמֶּנּוּ :

8. עיין בדברים יח, כ-ב, וענה:

- א. לפי הנאמר בספר דברים, כיצד ניתן לברר האם נביא מסוים הוא נביא אמת או נביא שקר? (שני קריטריונים)
- ב. מה הקושי בקריטריונים הללו, מדוע הם אינם מספיקים?

בפרקינו גם ירמיהו מתייחס לקושי לקבוע, מי הוא נביא אמת ומי נביא שקר, ומוסיף עוד הבחנה:

ירמיהו פרק כח

(ז) אִךְ שָׁמַע נָא הַדְּבָר הַזֶּה אֲשֶׁר אֶנְכִי דֹבֵר בְּאָזְנֶיךָ וּבְאָזְנֵי כָל הָעָם :
 (ח) הַנְּבִיאִים אֲשֶׁר הָיוּ לְפָנַי וּלְפָנֶיךָ מִן הָעוֹלָם וַיִּנְבְּאוּ אֶל אֲרָצוֹת רַבּוֹת וְעַל מַמְלָכוֹת גְּדוֹלוֹת לְמַלְחָמָה וּלְרָעָה וּלְדָבָר :
 (ט) הַנְּבִיא אֲשֶׁר יִנְבֵּא לְשָׁלוֹם בְּבֵא דְבַר הַנְּבִיא יִנְדַע הַנְּבִיא אֲשֶׁר שָׁלְחוּ ה' בְּאַמַּת :

רש"י מפרש את דברי ירמיהו:

רש"י ירמיהו פרק כח, פסוק ז

אך שמע נא וגו', עד הנביא אשר ינבא לשלום - אמר אני מתנבא פורעניות, אם לא יבא - איני שקרן כי הקדוש ברוך הוא נחם על הרעה, אבל "הנביא אשר ינבא לשלום" וגו' "בבא דבר הנביא יודע הנביא אשר שלחו ה' באמת", אבל אם לא יבא דברו - שקרן הוא.

אף הרמב"ם הולכת בעקבות ירמיהו ודברי רש"י ומתווה את כללי ההבחנה בין נביא שקר לנביא אמת:

רמב"ם הלכות יסודי התורה, פרק י הלכה ד

הא למדת שבדברי הטובה בלבד יבחן הנביא, הוא שירמיהו אמר בתשובתו לחנניה בן עזור כשהיה ירמיה מתנבא לרעה וחנניה לטובה, אמר לו לחנניה: אם לא יעמדו דברי אין בזה ראייה שאני נביא שקר, אבל אם לא יעמדו דבריך יודע שאתה נביא שקר, שנאמר "אך שמע נא את הדבר הזה" וגו' "הנביא אשר ידבר שלום, בבוא דבר הנביא יודע הנביא אשר שלחו ה' באמת".

9. עיין בפסוקים ז-ח ודברי רש"י ורמב"ם, וענה:

- א. מהו הקריטריון הנוסף שהוסיף ירמיהו, שעוזר לקבוע האם נביא מסוים הוא נביא אמת או נביא שקר?
- ב. מדוע הקריטריון שהוסיף ירמיהו אינו מכניס למלכוד את ירמיהו עצמו, אך מכניס למלכוד את חנניה?
- ג. האם ההבחנה שהוסיף ירמיהו פתרה את הקושי לקבוע בזמן אמירת הנבואה, מיהו נביא אמת? נמק.

המשך נבואת חנניה, ותגובת ה' וירמיהו

המשך נבואת חנניה

ירמיהו פרק כח

(י) וַיִּקַּח חֲנַנְיָה הַנְּבִיא אֶת הַמוֹטָה מֵעַל צִנּוּר יִרְמְיָה הַנְּבִיא וַיִּשְׁבְּרָהּ׃

(יא) וַיֹּאמֶר חֲנַנְיָה לְעֵינַי כָּל הָעָם לֵאמֹר

כֹּה אָמַר ה' כִּכָּה אֲשַׁבֵּר אֶת עַל נְבִכְדֶּנְאֶצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל בְּעוֹד שְׁנָתַיִם יָמִים מֵעַל צִנּוּר כָּל הַגּוֹיִם

וַיֵּלֶךְ יִרְמְיָה הַנְּבִיא לְדַרְכּוֹ׃ פ

10. עיין בפסוקים י-יא וענה:

א. בפרק כז ה' ציווה את ירמיהו להתהלך עם מוסרות ומוטות על צווארו, מה המסר שרצה ירמיהו להעביר לעם

על ידי המוטות הללו שעל צווארו?

ב. מה עושה חנניה בן עזור למוטות שעל צווארי ירמיהו, ומה המסר שהוא רוצה להעביר לעם ע"י המעשה הזה?

ג. כיצד מגיב ירמיהו למעשה של חנניה בן עזור? נסה להציע הסבר לתגובה של ירמיהו.

תגובת ה' וירמיהו לנבואת חנניה

ירמיהו פרק כח

(יב) וַיְהִי דָבָר ה' אֶל יִרְמְיָה אַחֲרֵי שְׁבוֹר חֲנַנְיָה הַנְּבִיא אֶת הַמוֹטָה מֵעַל צִנּוּר יִרְמְיָה הַנְּבִיא לֵאמֹר׃

(יג) הַלֹּדֶז וְאַמְרֹתָ אֶל חֲנַנְיָה לֵאמֹר כֹּה אָמַר ה' מוֹטוֹת עֵץ שֶׁבָרְתָּ וְעָשִׂיתָ תַּחְתֵּיהֶן מוֹטוֹת בְּרֹזֶל׃

(יד) כִּי כֹה אָמַר ה' צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל

עַל בְּרֹזֶל נִתְּתִי עַל צִנּוּר כָּל הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה לְעַבְדֹתָ אֶת נְבִכְדֶּנְאֶצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל וְעַבְדָּהוּ וְגַם אֶת חֵית הַשָּׂדֶה נִתְּתִי לוֹ׃

(טו) וַיֹּאמֶר יִרְמְיָה הַנְּבִיא אֶל חֲנַנְיָה הַנְּבִיא שְׁמַע נָא חֲנַנְיָה לֹא שְׁלַחְדָּהּ ה' וְאַתָּה הַבְּטַחְתָּ אֶת הָעָם הַזֶּה עַל שֶׁקֶר׃

(טז) לָכֵן כֹּה אָמַר ה' הַנְּנִי מְשַׁלְחָדָּהּ מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה הַשָּׁנָה אֶתָּה מֵת כִּי סָרָה דְבַרְתָּ אֶל ה'׃

(יז) וַיָּמָת חֲנַנְיָה הַנְּבִיא בַּשָּׁנָה הַהִיא בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי׃

11. עיין בפסוקים יב-יז, וענה:

א. מה ה' מצווה את ירמיהו לעשות במקום מוטות העץ ששבר חנניה, ומה המסר של המעשה הזה?

ב. כיצד ניתן להסביר את החוסר תגובה של ירמיהו בפסוק יא, לעומת התגובה החריפה שלו בפסוקים טו-טז?

12. דבריו הקשים של ה' לירמיהו על חנניה מהווים תגובה ישירה לדברים שאמר חנניה. בתגובת ירמיהו בשם ה' לנבואת חנניה יש שימוש במילים דומות שבהן עשה שימוש חנניה וזאת כדי להראות שזו תגובת נגד וישירה לדבריו. מצא בדברי ירמיהו ביטויים דומים המהווים מענה ישיר לנבואת חנניה, ורשום אותם בטבלה שלפניך.

נבואת חנניה בן עזור	תגובת ירמיהו בשם ה' לנבואת חנניה
"כֹּה אָמַר ה' צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל" (ב)	
"וַיִּקְרַח חֲנַנְיָה הַנְּבִיא אֶת הַמּוֹטָה מֵעַל צְנֹאֵר יְרֵמְיָה הַנְּבִיא וַיִּשְׁפְּרֶהוּ" (י)	
"כֹּה אָמַר ה' קָכָה אֲשַׁבֵּר אֶת עַל נֶבְכַדְנֶאצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל בְּעוֹד שְׁנָתַיִם יָמִים מֵעַל צְנֹאֵר כָּל הַגּוֹיִם... " (יא)	
"בְּעוֹד שְׁנָתַיִם יָמִים... " (יא) (השיעבוד לבבל ייפסק וכלי המקדש והגולים ישבו לירושלים)	

סוף דבר

הכתוב מציין כי נבואת האמת של ירמיהו התגשמה כפי שהבטיח ירמיהו:

ירמיהו פרק כח

(יז) וַיָּקֻמַת חֲנַנְיָה הַנְּבִיא בְּשָׁנָה הַחֵדָּשׁ הַשְּׁבִיעִי :

☒ ירושלמי במסכת סנהדרין דף יא ה"ה

"וימת חנניה הנביא בשנה ההיא בחדש השביעי" - כבר היה שנה אחרת ואתה אומר "בשנה ההיא"? אלא מלמד שמת בערב ראש השנה, וציוה את בניו ואת בני בניו להסתיר את הדבר, ושיוציאוהו לאחר ראש השנה, בשביל לעשות את נבואתו של ירמיהו שקר.

מדרש זה מבקש לתאר את דבקותו של נביא השקר במאבקו בנביא האמת. אף שהוכח מעל לכל ספק שנבואת ירמיהו לחנניה התגשמה, עדיין מבקש חנניה לצאת מנצח במאבק.